

รูปแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ชุมชนเก่าในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ART ACTIVITIES TO PROMOTE OLD COMMUNITY TOURISM IN BANGKOK METROPOLITAN REGION

ณชนก หล่อสมบุญณ์¹

Nachanok Lohsomboon

โสมฉาย บุญญานันต์²

Soamshine Boonyananta

วันรับบทความ : 30 เมษายน 2562

วันแก้ไขบทความ : 12 พฤษภาคม 2562

วันตอบรับบทความ : 24 พฤษภาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องรูปแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเก่าในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนเก่าในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และศึกษารูปแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนเก่าในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้ให้ข้อมูล คือ คนในชุมชน และคนภายนอกชุมชน(นักท่องเที่ยว) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่าชุมชนเก่า มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมด้านเชื้อชาติและศาสนา ซึ่งสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ไม่เกิดความขัดแย้งเนื่องจากแต่ละกลุ่มคนในชุมชนมีลักษณะเกื้อกูลอาศัยกันในการดำเนินชีวิตและเศรษฐกิจ รวมถึงมีการยอมรับและเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม อีกทั้งคนในชุมชนเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาชุมชน และมีหน่วยงาน องค์กรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมต่างๆของชุมชน ยิ่งไปกว่านั้นความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชุมชนเก่านำมาซึ่งศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ถ่ายทอดวิถีชีวิต ค่านิยม และคตินิยมเชื่อต่างๆของชุมชน ผ่านกิจกรรมศิลปะฝึกปฏิบัติ(workshop)หลากหลายประเภท ถือเป็นจุดเด่นที่สำคัญต่อการดึงดูดนักท่องเที่ยว เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

โดยรูปแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนเก่า ประกอบด้วย 1) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต คตินิยมเชื่อในชุมชน 2) กิจกรรมศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน 3) กิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนการสอน 4) กิจกรรม Active Learning 5) กิจกรรมที่มีระยะเวลาเหมาะสม และ 6) กิจกรรมที่มีประโยชน์ระดับบุคคลและระดับชุมชน

คำสำคัญ: กิจกรรมศิลปะ; การส่งเสริมการท่องเที่ยว;ชุมชนเก่าในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

¹นิสิตดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Abstract

This research of Art Activities to Promote Old Community Tourism in Bangkok Metropolitan Region were to study current environmental issues and problem of arranging art activities in order to promote old community tourism in Bangkok Metropolitan Region. Informants are people in community and traveler. Furthermore, the research instruments consist of an interview and usage of content analysis.

The finding of this research found that old community in Bangkok Metropolitan Region has cultural, racial, and religious diversity. However, people can live together peacefully and they shall be no internal conflict in community because they supported each other in both lifestyle and economic matters. Surely, they all embrace the difference in culture, which plays the importance role in improving the community. Meanwhile, the organizations also handed in to aid all the activities that could lead to community improvement. The diversity in culture brings cultural art that uniquely delivered lifestyle, values, and beliefs of community through art workshops. From that, it could be considered as the strong point to attract tourists.

The Art Activities to Promote Old Community Tourism in Bangkok Metropolitan Region include: 1) Lifestyle and beliefs of community 2) Community uniqueness cultural art 3) Learning Process 4) Active learning activity 5) An activity that has appropriate time span and 6) An activity that benefits individual and whole community

Keyword: Art Activities; Tourism Promote; Old Community Tourism in Bangkok Metropolitan Region

1. บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งปรากฏในวิถีทัศน์ประกอบเพลงชาติไทย จัดทำโดยสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่เผยแพร่ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2554 จนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายทางศาสนาและเชื้อชาติได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามความหลากหลายทางวัฒนธรรมของประเทศไทยมีมาตั้งแต่อดีต (ฐิติมดี อภัทธนานนท์, 2561) ในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชพระราชทานที่ดินให้แก่คนต่างชาติที่อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาด้วยเหตุผลนานัปการ ทั้งเพื่อหนีภัยสงคราม ความอดอยาก ถูกกวาดต้อนมาเป็นเชลยและประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ก่อเป็นชุมชนเชื้อชาติและชาติพันธุ์ต่างๆอยู่รอบพระนคร เมื่อประเทศมีความเจริญมากขึ้น ชุมชนต่างๆได้ขยายขยายออกไป ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายของความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา นำเอาคติความเชื่อ ค่านิยม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมดั้งเดิมหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านกระบวนการสืบทอด และใช้เวลาพัฒนามาเป็นเวลายาวนาน จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน(สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2543)

ในปัจจุบันชุมชนที่ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมหลายชุมชนเริ่มสูญหายไป เนื่องจากปัจจัยการย้ายถิ่นฐานของคนในชุมชน การขยายตัวของชุมชนเมือง ระบบทุนนิยม ความทันสมัยและเทคโนโลยี ทำให้ชุมชนต่างๆต้องปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2543) การท่องเที่ยวจึงเป็นทางออกในสภาพการณ์เช่นนี้ โดยการท่องเที่ยวของประเทศไทยนับเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญและมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง ด้วยศักยภาพของทำเลที่ตั้ง ความหลาก

หลายของทรัพยากรท่องเที่ยว และความเป็นไทย อีกทั้งกรุงเทพมหานครยังได้ถูกจัดให้เป็นเมืองท่องเที่ยวที่ดีที่สุดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ปี 2558 โดย Master Card เนื่องจากมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพและขีดความสามารถในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมระดับโลก อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวของไทยยังมีปัญหาพื้นฐานอีกหลายด้าน ทั้งด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว ทำให้ต้องมุ่งแก้ปัญหาที่เน้นการสร้างแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพอนุรักษ์รักษาแหล่งท่องเที่ยวที่เปราะบาง การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งให้กับการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยในอนาคต(สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยว, 2560)

การอนุรักษ์รักษาแหล่งท่องเที่ยวที่เปราะบางจำเป็นต้องอาศัยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการใช้อัตลักษณ์ของประเทศ เนื่องจากประเทศไทยเป็นชาติที่มีความเจริญด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆที่สืบทอดต่อกันมาแต่บรรพบุรุษ ซึ่งเป็นสมบัติล้ำค่าที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าความเป็นไทย ควรค่าแก่การรักษาไม่ให้สูญหายหรือเสื่อมโทรม โดยการนำศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นมาเป็นจุดเด่นเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่มุ่งเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น สัมผัสวิถีชีวิตอาคารสถาปัตยกรรม ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และความรู้จากการศึกษาความเชื่อ ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและศิลปวัฒนธรรม ก่อเกิดประสบการณ์ใหม่ๆ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรม โดยชุมชนมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวในท้องถิ่น อันเป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความสมดุลทั้งการพัฒนาการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ศิลปวัฒนธรรมโดยเฉพาะงานด้านหัตถศิลป์ในชุมชนที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมศิลปะฝึกปฏิบัติ (workshop) แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติที่สำคัญในการส่งเสริมความเข้าใจทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่หลากหลาย (ธิดิ พฤษษุฒิม, 2560) อีกทั้งยังเป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญ เพื่อทำให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด เป็นการนำนักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมเผยแพร่และปลูกฝังจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมรดกทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นการสร้างรายได้สู่ชุมชนทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนคงอยู่และเกิดความยั่งยืน(บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

การวิจัยเรื่องรูปแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเก่าในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยเลือกชุมชนที่มีแนวปฏิบัติในการนำกิจกรรมศิลปะเข้ามาส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรมจำนวน 2 ชุมชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล คือ ชุมชนตลาดน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร และชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นชุมชนกรณีศึกษาในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนต่างๆในประเทศไทย

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเก่าในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2. เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเก่าในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษา “รูปแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนเก่าในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กรณีศึกษา ชุมชนตลาดน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร และชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยผู้ให้ข้อมูล คือ คนในชุมชน และภายนอกชุมชน (นักท่องเที่ยว) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

4. วิธีการเลือกชุมชนศึกษา

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการเลือกชุมชนเก่าในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม อันได้แก่ ชุมชนตลาดน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ชุมชนกุฎีจีน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ชุมชนบ้านบาตร จังหวัดกรุงเทพมหานคร ชุมชนบางกระบือ จังหวัดสมุทรปราการ และชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี รวม 5 ชุมชน จากนั้นผู้วิจัยลงพื้นที่สำรวจทั้ง 5 ชุมชนเพื่อศึกษาชุมชนเก่าที่มีแนวปฏิบัติในการนำกิจกรรมศิลปะเข้ามาส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรมเป็นกรณีศึกษา ซึ่งได้เป็นชุมชนตลาดน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ก่อตั้งสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น คนในชุมชนมีเชื้อสายไทย-จีน นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท พุทธนิกายมหายาน และคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก และมีกิจกรรมศิลปะส่งเสริมการท่องเที่ยวเช่น Street Art หน้ากากจั่ว เบาะไห้วเจ้า เป็นต้น และชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ก่อตั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา คนในชุมชนมีเชื้อสายไทย ไทย-จีน และไทย-มอญ นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท และอิสลาม มีกิจกรรมศิลปะส่งเสริมการท่องเที่ยวเช่น เครื่องปั้นดินเผา ผ้าบาติก รำมอญ เป็นต้น

5. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเก่าในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์คนในชุมชน และภายนอกชุมชน(นักท่องเที่ยว) ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเก่า

1.1 ชุมชนตลาดน้อย

เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมตามกลุ่มภาษาจีนถิ่นต่างๆ โดยส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน ซึ่งมีทั้งจีนฮกเกี้ยน จีนไหหลำ และจีนแต้จิ๋ว อีกทั้งมีความหลากหลายของความเชื่อ ความศรัทธาในการนับถือศาสนา ปรากฏให้เห็นผ่านศาลเจ้าแบบจีน โบสถ์คริสต์ และวัดไทย บ่งบอกถึงการนับถือศาสนาที่หลากหลาย ทั้งพุทธนิกายเถรวาท พุทธนิกายมหายาน และคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก โดยชาวจีนย่านตลาดน้อยยังมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภาษาจีน ที่เป็นเอกลักษณ์

สำคัญของชุมชนผ่านการจัดกิจกรรมเนื่องในเทศกาลงานประเพณีจีนถิ่นต่างๆที่ยังได้รับการปฏิบัติสืบต่อกัน มาจนถึงปัจจุบัน เช่น งานประเพณีไหว้เต่าในเทศกาลงวนเซียว งานตั้งกระเจกในวันสารทจีน งานแห่เทพ เจ้าในเทศกาลกินเจของศาลเจ้าโจวซือกง การทำบะจ่างในเทศกาลตวงโหวง พิธีมิสซาภาษาจีนแต้จิ๋ว ซึ่งพบ ได้ที่เดียวในกรุงเทพมหานครที่โบสถ์วัดกาลหว่าร์ทุกวันอาทิตย์นำพาครอบครัวเดิมที่เคยอาศัยในพื้นที่กลับมา พบปะและใช้เวลาร่วมกัน (ภูมิ ภูติมหาดมะ, 2558) และกิจกรรมการเชิดสิงโต นอกเหนือจากวัฒนธรรม ประเพณีที่กล่าวมาข้างต้น ยังปรากฏงานศิลปะทัศนกรรมในชุมชนอย่าง หน้ากากจิ้ง เบาะไหว้เจ้า เป็นต้น อย่างไรก็ตามชุมชนตลาดน้อยมีการรวมกลุ่มกันพัฒนาชุมชนอย่างเข้มแข็ง โดยมีการจัดตั้งกลุ่มคณะกรรมการดำเนินงาน มีกิจกรรมการนำชมชุมชน มีช่องทางประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆของชุมชน ผ่านทาง สื่อสังคมออนไลน์ (social media) ยกตัวอย่างเช่น เพจย่านจีนถิ่นบางกอก-Bangkok Chinatown และเพจ Taladnoi บน Facebook เป็นต้น โดยกิจกรรมจะจัดขึ้นในช่วงวันสำคัญต่างๆ ซึ่งภายในกิจกรรมจะประกอบไปด้วยร้านค้า ในชุมชน และกิจกรรมศิลปะฝึกปฏิบัติ (workshop) เช่น กิจกรรมระบายสีหน้ากากจิ้ง กิจกรรมทำเบาะไหว้ เจ้า และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยอื่นๆ เนื่องจากชุมชนต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม กิจกรรมส่วนใหญ่จึงเปลี่ยนไปเพื่อรองรับคนภายนอกชุมชนตลาดน้อยมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการได้รับความ ร่วมมือจากหน่วยงาน องค์กรภายนอกช่วยส่งเสริมและพัฒนาชุมชน ทำให้เกิดจิตกรรมตามผนังกำแพงบ้าน ในตรอก ซอกซอยต่างๆของชุมชนหรือที่รู้จักกันในชื่อสตรีทอาร์ท (street art) เป็นจุดเด่นที่สำคัญในการดึงดูด นักท่องเที่ยวของชุมชน โดยสตรีทอาร์ทส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชนที่เป็นชุมชนเชื้อสายจีน ทำให้นักท่องเที่ยวเดินหรือปั่นจักรยานเข้าไปในชุมชนมากขึ้น นำไปสู่การกระจายรายได้อย่างทั่วถึงพอสมควร นักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติชื่นชอบชุมชนตลาดน้อยที่ยังคงวัฒนธรรมดั้งเดิม (traditional culture) ทั้งอาหาร สถาปัตยกรรม ศิลปะ และกิจกรรมอื่นๆ ซึ่งพบเห็นได้ยากในสังคมเมืองปัจจุบัน อีกทั้งผู้คนในชุมชนเป็นมิตร กับนักท่องเที่ยว

1.2 ชุมชนเกาะเกร็ด

เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมด้านเชื้อชาติ ทั้งคนไทยดั้งเดิม ไทยเชื้อสายจีน และ ไทยเชื้อสายมอญ โดยคนไทยดั้งเดิม และคนไทยเชื้อสายมอญที่อาศัยอยู่บนเกาะเกร็ดมีอัตราส่วนที่ใกล้เคียง กัน อย่างไรก็ตามการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่สืบเนื่องกันมาอย่างยาวนานกว่า 200 ปี ทำให้การแบ่งแยก สองเชื้อชาติออกจากกันทำได้ยาก แต่ก็พอคาดเดาได้จากตำแหน่งที่ตั้งบ้านเรือน ประเพณีและการประกอบ พิธีกรรมที่แตกต่างกัน โดยคนไทยดั้งเดิมจะอาศัยอยู่บริเวณทิศใต้ ทิศตะวันตก และทิศเหนือของเกาะ ในเขตหมู่ที่ 2 ถึงหมู่ที่ 5 ส่วนคนไทยเชื้อสายมอญ อาศัยอยู่ในเขตหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 7 อีกทั้งยังมีความหลากหลายทางศาสนา ทั้งศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลาม โดยชาวมุสลิมจะอาศัยรวมกันอยู่ในเขตหมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3 ในส่วนของศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่นอันเป็นที่รู้จักกันในวงกว้างของชุมชนเกาะเกร็ดคงหนีไม่พ้น เครื่องปั้นดินเผาสกุลช่างเกาะเกร็ด ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายมอญ แบ่งตามการผลิตออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทใช้สอย(ครก หม้อ ถ้วยชาม) และประเภทประดับตกแต่ง (โถงสลัก หม้อสลัก) การรำ มอญ จัดแสดงเผยแพร่วัฒนธรรมบริเวณวัดไผ่ล้อม การรำเน้นการเคลื่อนไหวมือและเอนตัวไปมาอย่างอ่อน

ข้อย้ให้แสดงในงานมงคลและงานศพ เป็นการรำที่ได้รับการยกย่องว่าถูกแบบแผนโบราณและงดงามที่สุด (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545) รวมไปถึงผ้าบาติกที่เป็นศิลปวัฒนธรรมของคนมุสลิม ซึ่งเป็นงานศิลปะที่มีลักษณะเดียวกันกับผ้าปาเต๊ะของชาวมุสลิมในภาคใต้ มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพในปีพ.ศ.2547 เพื่อหารายได้เสริมเข้าชุมชนมุสลิมบนเกาะ ก่อตั้งเป็นร้านลัดดาบาติก หรือบ้านผ้าบาติก โดยคุณลัดดา วันยาเลผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า กระเป๋า และผ้าห่มเครื่องปั้นดินเผาที่สอดคล้องกับศิลปวัฒนธรรมของคนไทย-มอญบนเกาะ ในส่วนของเครื่องปั้นดินเผา และผ้าบาติก ยังจัดเป็นกิจกรรมศิลปะฝึกปฏิบัติ(workshop) ให้ผู้ที่สนใจได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ยิ่งไปกว่านั้นยังพบการใช้ศิลปวัฒนธรรมในวิถีชีวิต และมีการสืบทอดสู่เยาวชนจากสถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา การเดินทางบนเกาะสามารถทำได้ 2 วิธีคือเดิน และปั่นจักรยาน ซึ่งจะมีแผนที่ ป้ายบอกทาง และป้ายนิเทศความรู้ตลอดเส้นทางรอบเกาะที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและองค์กรท้องถิ่นและภายนอก

2. สภาพปัญหาของการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเก่าช

2.1 ชุมชนตลาดน้อย

ศิลปวัฒนธรรมในชุมชนอย่างหมอนไหว้เจ้าหรือเบาะไหว้เจ้าของร้านเฮงเฮง ซึ่งเป็นร้านเย็บหมอนมากกว่า 100 ปี ที่หลงเหลือเพียงแห่งเดียวในย่านตลาดน้อยมีความเสี่ยงที่จะสูญหาย สืบเนื่องจากไม่มีผู้สืบทอดภูมิปัญญา และได้รับผลกระทบจากระบบทุนนิยม กล่าวคือผู้บริโภคหันไปนิยมหมอนฟองน้ำและใยสังเคราะห์จากโรงงานอุตสาหกรรม อีกทั้งงานสตรีทอาร์ต (street art) ในชุมชนมีน้อยและไม่กระจายตัวทั่วชุมชนตลาดน้อย ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเฉพาะบริเวณ รวมถึงการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆในชุมชนที่มีผู้สนใจเฉพาะกลุ่ม และกิจกรรมศิลปะฝึกปฏิบัติ (workshop) มีจัดเฉพาะตามงานประเพณีเทศกาลต่างๆเท่านั้น อย่างไรก็ตามหากนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจมีความประสงค์อยากทำกิจกรรมศิลปะฝึกปฏิบัติ (workshop) เช่น หน้าที่กัจว เบาะไหว้เจ้า เป็นต้น สามารถติดต่อกรรมการชุมชนก่อนล่วงหน้า เพื่อนัดวัน เวลา สถานที่

2.2 ชุมชนเกาะเกร็ด

ศิลปวัฒนธรรมบางอย่างในชุมชนสูญหายไปตามกาลเวลา และการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างทะเลมอญ ที่เป็นการร้องรำหรือได้ตอบโหวดลัดกันระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิง โดยใช้ภาษามอญเป็นหลัก ซึ่งในปัจจุบันคนรุ่นหลังในชุมชนไม่สามารถพูดภาษามอญได้จึงทำให้ความนิยมในทะเลมอญลดน้อยลงและหายไปจากชุมชน หากต้องการศึกษาทะเลมอญสามารถศึกษาได้จากชุมชนไทยเชื้อสายมอญอื่นๆในประเทศไทย เช่น อำเภอบางกะดี อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และอำเภอบางขันหมาก จังหวัดลพบุรี อีกทั้งศิลปะหัตถกรรมอย่างเครื่องปั้นดินเผาที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญของชุมชนเกาะเกร็ด ก็มีความเสี่ยงในอนาคต สืบเนื่องจากดินบนเกาะมีตะกอนเยอะ จึงต้องกรองเอาทรายออกเพื่อไม่ให้เครื่องปั้นดินเผาระเบิดขณะเผา รวมไปถึงดินบนเกาะลดน้อยลงต้องนำเข้าดินจากที่อื่น จากเหตุผลดังกล่าวทำให้มีปัจจัยต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น เครื่องปั้นดินเผาจึงมีราคาสูง ความนิยมในการบริโภคลดน้อยลง คนบางกลุ่มย้ายไปผลิตเครื่องปั้นดินเผาที่ฝั่งพื้นดินเพื่อลดต้นทุนการผลิตลง ยิ่งไปกว่านั้นจากการเปลี่ยนแปลงของชุมชนเกาะเกร็ด

ที่กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้คนในชุมชนหันไปทำการค้าขายมากกว่าการผลิตงานหัตถศิลป์ การปั่นดิน จึงเหลือเป็นวงแคบ อีกทั้งเยาวชนในชุมชนยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของคุณค่างานศิลปหัตถกรรมชุมชน เท่าที่ควร ซึ่งเยาวชนส่วนใหญ่ออกไปประกอบอาชีพอื่นนอกชุมชน และผลกระทบจากระบบทุนนิยม ความทันสมัยของเทคโนโลยีลวงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเลื่อมล้ำดังกล่าว ในส่วนของผ้าบาติกชุมชนมุสลิมในเกาะเกร็ด กิจกรรมศิลปะมีอุปสรรคในเรื่องของเวลา เพราะต้องใช้ความประณีตในการสร้างสรรค์ทุกขั้นตอน ทำให้นักท่องเที่ยวที่มีเวลาจำกัดไม่สามารถปฏิบัติได้

3. รูปแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนเก่าๆ

3.1 ชุมชนตลาดน้อย

กิจกรรมศิลปะชุมชนตลาดน้อยเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและศิลปวัฒนธรรมในชุมชน โดยกิจกรรมที่ได้รับความสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ดีที่สุด คือ สตรีทอาร์ต (street art) ที่เป็นการสร้างสรรค์ศิลปะบนพื้นที่สาธารณะ จากหน่วยงาน องค์กรภายนอกและคนในชุมชน ถ่ายทอดเรื่องราววิถีชีวิต คติความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีน ส่วนกิจกรรมศิลปะอื่นๆจะเป็นไปในลักษณะกิจกรรมศิลปะฝึกปฏิบัติ (workshop) ในงานเทศกาลสำคัญต่างๆ โดยวิทยากรในชุมชน และสถานที่จัดมักจะเป็นบริเวณชุมชนตลาดน้อยหรือบริเวณใกล้เคียง เช่น งานเทศกาลท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ย่านประวัติศาสตร์เมือง และงานหลงรักชุมชนคนบางกอก ปี2 (Bangkok Uncovered II) เป็นต้น ซึ่งภายในงานมีกิจกรรมสอนเขียนพู่กัน ทำหมวกฮองเฮา ตัดลายกระดาษจีน เพนท์หน้ากากงิ้ว พับโคมและลูกข่าง พับกระดาษไหว้เจ้า และหมอนไหว้เจ้า ล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมศิลปะที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชนตลาดน้อยที่เป็นชุมชนเชื้อสายจีนทั้งสิ้น

3.2 ชุมชนเกาะเกร็ด

กิจกรรมศิลปะชุมชนเกาะเกร็ดมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตในชุมชน โดยกิจกรรมที่ได้รับความสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี คือ ปั่นดินเผา ซึ่งเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงและเป็นภูมิปัญญาของชุมชนไทยเชื้อสายมอญบนเกาะเกร็ด สถานที่จัดกิจกรรมอยู่ตามแหล่งการผลิต 10 แหล่งรอบเกาะ ซึ่งมีช่วงเวลาในการสร้างสรรค์กิจกรรมศิลปะฝึกปฏิบัติ (workshop) ตลอดทั้งวัน ในส่วนของผ้าบาติกชาวมุสลิมบนเกาะเกร็ด รูปแบบกิจกรรมเป็นไปในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยมีปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นวิทยากร สาธิต และสอนเทคนิควิธีการปฏิบัติ ซึ่งเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนแรก ไปจนถึงขั้นตอนสุดท้ายที่ได้ผลงานเป็นของที่ระลึก อย่างไรก็ตามกิจกรรมศิลปะฝึกปฏิบัติ (workshop) ผ้าบาติกมีความแตกต่างในเรื่องของระยะเวลาในการปฏิบัติ ทำให้กิจกรรมศิลปะถูกแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การสร้างสรรค์ผ้าบาติกตั้งแต่ขั้นตอนแรก (ใช้เวลานาน) และการสร้างสรรค์ผ้าบาติกเริ่มจากขั้นตอนระบายสี (ใช้เวลาน้อย) จัดกิจกรรมในร้านลัดดาบาติก หรือบ้านผ้าบาติก ริมแม่น้ำเจ้าพระยา

6. อภิปรายผล

ชุมชนเก่าในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมด้านเชื้อชาติและศาสนา ซึ่งสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ไม่เกิดความขัดแย้งเนื่องจากแต่ละกลุ่มคนในชุมชนมีลักษณะเกื้อกูล

อาศัยกันในการดำเนินชีวิต และเศรษฐกิจ รวมถึงมีการยอมรับและเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม ตรงกับพระครูปลัดไพรัช จนุทสโร (2561) กล่าวว่าชุมชนที่เป็นสังคมพหุวัฒนธรรม มีประเพณีวัฒนธรรม ศาสนา ภาษาแตกต่างกัน คนในชุมชนต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน ยอมรับและเคารพในความแตกต่างซึ่งกันและกันจึงจะทำให้ชุมชนสงบสุข อีกทั้งคนในชุมชนเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาชุมชน โดยมีสถาบันครอบครัว และสถาบันทางการศึกษาเป็นส่วนช่วยส่งเสริม และถ่ายทอดวัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่ และมีหน่วยงานองค์กรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมต่างๆของชุมชน ยิ่งไปกว่านั้นความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชุมชนก็นำมาซึ่งศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ถ่ายทอดวิถีชีวิต ค่านิยม และคติความเชื่อต่างๆของชุมชน ผ่านกิจกรรมศิลปะฝึกปฏิบัติ (workshop) หลากหลายประเภท ถือเป็นจุดเด่นที่สำคัญต่อการดึงดูดนักท่องเที่ยว และเหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สอดคล้องกับ วรภพ วงศ์รอด (2557) ที่กล่าวถึงแนวทางจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ต้งเน้นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรท้องถิ่น ความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน การบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการดำเนินงาน การส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนเกิดการตระหนัก และเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว เพื่อขับเคลื่อนให้ เป็นไปในทิศทางเดียวกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560-2564) ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการร่วมกันวางนโยบายการใช้ทรัพยากร และงบประมาณที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวควรสนับสนุนให้ภาคประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศในบริบทที่เหมาะสม โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนและเครือข่ายภาคประชาชนเจ้าของพื้นที่จะช่วยเพิ่มเอกลักษณ์และความเป็นไทยให้กับประสบการณ์การท่องเที่ยว และเป็นการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ประชาชนอย่างแท้จริง(สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยว, 2560)

ศิลปวัฒนธรรมบางอย่างในชุมชนสูญหายไปตามกาลเวลา และการเปลี่ยนแปลงของสังคม อีกทั้งความเสียหายต่ออารามไม่มีผู้สืบทอดภูมิปัญญาทางศิลปวัฒนธรรม และผลกระทบจากระบบทุนนิยม ความทันสมัยของเทคโนโลยี ค่านิยมบริโภคสินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรม รวมถึงการตระหนักและเห็นคุณค่างานศิลปหัตถกรรมของเยาวชนในชุมชน ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่องานศิลปวัฒนธรรมชุมชน สอดคล้องกับงานนิวกุลกัน (2556) กล่าวว่าวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกกลืนหายไป ซึ่งมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมตามยุคสมัย การเผยแพร่วัฒนธรรมข้ามชาติ และการก้าวล้ำของเทคโนโลยี อย่างไรก็ตามการนำศิลปวัฒนธรรมชุมชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยการจัดกิจกรรมศิลปะในรูปแบบกิจกรรมศิลปะฝึกปฏิบัติ (workshop) ยังพบปัญหาในเรื่องข้อจำกัดของระยะเวลาการปฏิบัติงาน เพราะงานศิลปหัตถกรรมบางประเภทต้องอาศัยทักษะและความประณีตในการสร้างสรรค์ อีกทั้งกิจกรรมศิลปะไม่กระจายตัว ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวเฉพาะบริเวณ

โดยรูปแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนเก่าในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลสรุปได้ ดังนี้

1. กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต คติความเชื่อในชุมชน

เป็นกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับชุมชน อาจไม่ใช่ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ แต่เป็นงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต คติความเชื่อของคนในชุมชน เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สนองต่อสภาพแวดล้อมของชุมชน เป็นการปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อธรรมชาติและประวัติศาสตร์ของคนในชุมชน และทำให้คนในชุมชนรู้สึกมีอัตลักษณ์และความต่อเนื่อง (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2559) ยกตัวอย่างเช่น ชุมชนตลาดน้อยที่คนในชุมชนมีเชื้อสายจีน ได้นำกิจกรรมสอนเขียนพู่กัน ทำหมวกฮองเฮา ตัดลายกระดาษจีน และพับกระดาษไหว้เจ้า ที่เป็นส่วนหนึ่งของประเพณีวัฒนธรรมจีนเข้ามาจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อเผยแพร่แก่บุคคลและสังคมภายนอก บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของชุมชนเป็นอย่างดี

2. กิจกรรมศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

เป็นกิจกรรมที่นำศิลปวัฒนธรรมอันโดดเด่นของชุมชน สะท้อนพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชน โดยใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นผสมผสานกับความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ จากรุ่นสู่รุ่น แล้วพัฒนาเป็นงานช่างฝีมือที่มีคุณภาพและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่น(กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2559) ซึ่งศิลปวัฒนธรรมนั้นได้รับการยอมรับและรู้จักเป็นวงกว้างจากสังคม เมื่อนำมาจัดกิจกรรมศิลปะจะทำให้เป็นกิจกรรมที่มีคุณค่า ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่งานศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนให้คงอยู่

3. กิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนการสอน

เป็นกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนการสอน 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นนำ คือ ขั้นอธิบายวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมศิลปะรวมถึงสาธิตขั้นตอนการปฏิบัติภาพรวมหรือแต่ละขั้น 2) ขั้นปฏิบัติ คือ ขั้นลงมือปฏิบัติกิจกรรมศิลปะ ซึ่งต้องให้ความสนใจและความสามารถของผู้ทำกิจกรรมเชื่อมโยงจากขั้นนำ และ 3) ขั้นสรุป คือ ขั้นทบทวนความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการลงมือปฏิบัติจริง รวมถึงมีการประเมินที่เหมาะสมทั้งการประเมินจากวิทยากรและการประเมินตนเอง โดยกระบวนการเรียนการสอนวิธีการสอนหลากหลายวิธี ทั้งแบบบรรยาย สาธิต และทดลอง อย่างไรก็ตามอาจพบกระบวนการเรียนการสอน 2 ขั้นตอน คือขั้นนำ และขั้นปฏิบัติ โดยขั้นสรุปอาจเป็นเพียงการประเมินจากวิทยากร เพื่อน หรือตนเอง ซึ่งมีแนวโน้มไปทางการตัดสินใจของผลงาน สอดคล้องกับธีติ พุกษ์อุดม (2560) กล่าวว่า การปฏิบัติกิจกรรมศิลปะแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วง ได้แก่ 1) ขั้นนำ เป็นขั้นสร้างแรงจูงใจ อธิบายรูปแบบของกิจกรรม สร้างความเข้าใจโดยการให้ความรู้ทางศิลปะใช้วิธีการสอนแบบสาธิต 2) ขั้นปฏิบัติ เป็นกระบวนการทางศิลปะทำให้เกิดการลงมือปฏิบัติเกิดประสบการณ์จริงและ 3) ขั้นสรุป เป็นขั้นฝึกความสามารถในการแสดงออก ความพึงพอใจด้านสุนทรียศาสตร์ ความภูมิใจต่อผลงานศิลปะ รวมทั้งเป็นการทบทวนความรู้จากการลงมือปฏิบัติและมีการประเมินผล

4. กิจกรรม Active Learning

เป็นกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและการลงมือปฏิบัติจริง พัฒนาศักยภาพทางสมอง พัฒนาการคิด การแก้ปัญหา และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้

ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับ กล่าวว่า Vickery (2014) Active Learning เป็นกิจกรรมที่พัฒนาทักษะความคิด นำไปสู่การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง เพื่อนำความคิดมาพัฒนาให้ออกมาเป็นรูปธรรม ซึ่งทักษะการคิดสามารถสอนและพัฒนาได้จากการฝึกฝน และสถาพร พงษ์เฉลิมกุล (2555) กล่าวว่าบทบาทผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ Active Learning ต้องเป็นผู้ให้คำแนะนำ ปรีกษาและสนับสนุนผู้เรียนในการเรียนรู้ รวมถึงต้องการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการลงมือปฏิบัติจริง

5. กิจกรรมที่มีระยะเวลาเหมาะสม

เป็นกิจกรรมที่ต้องคำนึงถึงระยะเวลาในการปฏิบัติ โดยหากชิ้นงานมีขั้นตอนในการปฏิบัติมาก ผู้สอนอาจต้องแบ่งขั้นตอนออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ หรือเลือกขั้นตอนที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้เสร็จทันเวลา โดยไม่ เป็นกิจกรรมที่มีระยะเวลาในการปฏิบัตินานเกินไป เพราะจะส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมและความพึงพอใจของผู้เรียน เป็นไปในทิศทางเดียวกับการจัดกิจกรรมศิลปะของธิตี พฤกษ์อุดม (2560) ที่คำนึงถึงลักษณะกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เข้าร่วม ไม่ยากและไม่ง่ายจนเกินไป ผู้สอนต้องรู้จักการสร้างบรรยากาศที่ดี เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ และกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสม กระชับ และสอดคล้องกับรูปแบบกิจกรรม

6. กิจกรรมที่มีประโยชน์ระดับบุคคลและระดับชุมชน

ระดับบุคคล

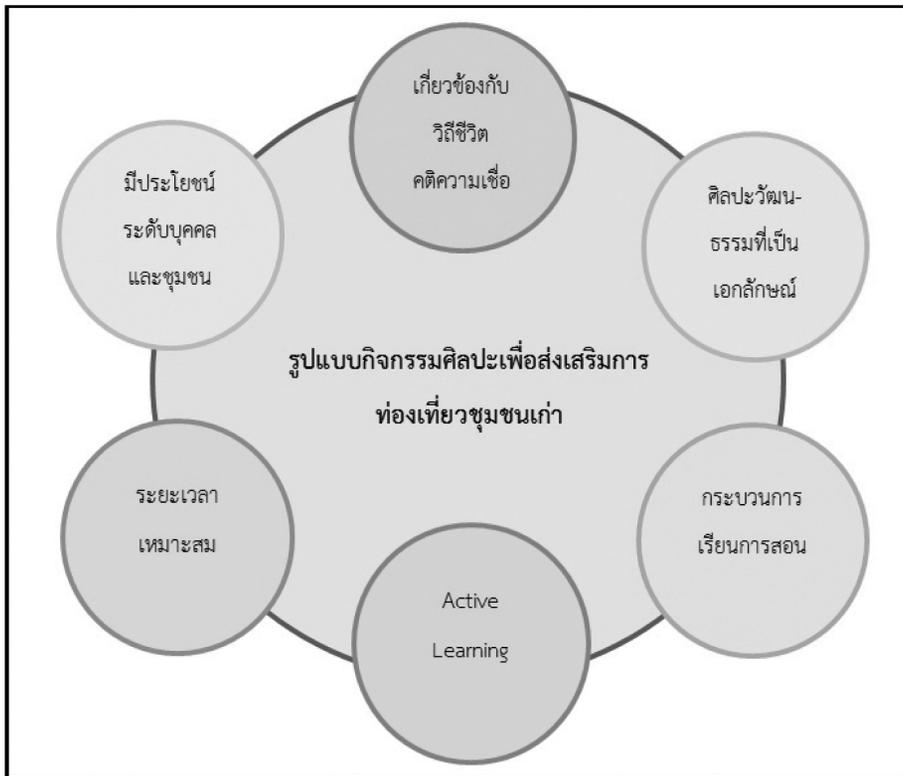
เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยผู้เข้าร่วมต้องได้รับความรู้และความเข้าใจในการลงมือปฏิบัติกิจกรรม ทั้งในส่วนของความเป็นมา ขั้นตอน และเทคนิควิธีการ อีกทั้งได้ผลงานที่ระลึกเมื่อปฏิบัติกิจกรรมเสร็จสิ้น เกิดความภูมิใจในตนเองและพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม สอดคล้องกับธิตี พฤกษ์อุดม (2560) กล่าวว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความเข้าใจในกิจกรรมและลงมือปฏิบัติอย่างคล่องแคล่ว เกิดการเห็นคุณค่าซึ่งเป็นประสบการณ์ทางความรู้สึกลึก

ระดับชุมชน

เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อชุมชน โดยเป็นการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมชุมชนต่อบุคคลภายนอก ปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ศิลปวัฒนธรรมได้รับการถ่ายทอด สืบต่อไปให้คงอยู่ อีกทั้งชุมชนยังมีรายได้ต่อการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อนำไปพัฒนาชุมชนในส่วนต่างๆ สอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ที่เป็นการนำนักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมเผยแพร่และปลูกฝังจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมรดกทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นการสร้างรายได้สู่ชุมชนทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนคงอยู่และเกิดความยั่งยืน

7. ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมการเห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมชุมชนสำหรับเยาวชนใน

แผนภาพ 1 รูปแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการท่องเทียวของชุมชนเก่าในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ชุมชนเก่า เพื่ออนุรักษ์และสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ รวมไปถึงการพัฒนาสร้างสรรค์งานศิลปะ วัฒนธรรมชุมชนให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

8. บรรณานุกรม

Vickery, A. (2014). Developing Active Learning in the Primary Classroom. SAGE.

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2559). วัฒนธรรมวิถีชีวิตและภูมิปัญญา. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.

งามนิจ กุลกัน. (2556). การจัดการองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วารสารกระแสวัฒนธรรม, 14(25), 18 - 30.

ฐิติมดี อพัทธนานนท์. (2561). โรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม : นโยบายการจัดการศึกษาของประเทศไทยในสังคมพหุวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีติ พฤกษ์อุดม. (2560). การพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.

- พระครูปลัดไพรัช จนฺทสโร. (2561). การอยู่ร่วมกันของชุมชนชาวพุทธและมุสลิมในเขตพื้นที่อำเภอเทพา อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอนาหวี และอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 5(2), 284 - 294.
- วรภพ วงศ์รอด. (2557). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 9(26), 13 - 28.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยว. (2560). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560 - 2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร. (2543). ภูมิปัญญาไทยในงานศิลป์ ถิ่นเมืองกรุง. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.